

# การส่งเสริมพฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชน

เบญจมาภรณ์ รุ่งสาธ<sup>1</sup>, ภาวดี เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา<sup>1</sup>

<sup>1</sup>คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail: benjamaporn.run@mahidol.ac.th, kelly\_nun@windowlive.com

Received: February 21, 2020

Revised: April 15, 2020

Accepted: April 29, 2020

## บทคัดย่อ

พฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนเป็นพฤติกรรมทางเพศที่พึงประสงค์ ที่จะป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์และการเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของเยาวชน บทความนี้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ ผ่านมุมมองทางทฤษฎีจิตสังคมที่อธิบายปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ (Moral Development Theory) ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) รวมทั้งทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกัน (The Protection Motivation Theory) ผลจากการวิเคราะห์ในภาพรวม พบว่า พฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนมีผลจาก 1) ปัจจัยส่วนบุคคลคือการรับรู้และทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมรักษานวลสงวนตัว และความตั้งใจที่จะละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนเวลาอันควร ซึ่งมีอิทธิพลจาก 2) ปัจจัยด้านครอบครัว เพื่อน และสังคม การให้ความรู้และการกำกับควบคุมของบิดามารดา ปัจจัยที่เป็นค่านิยมเรื่องเพศสัมพันธ์ที่พึงประสงค์จากเพื่อน และการถ่ายทอดค่านิยมทางเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสมจากสังคมซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติ การรับรู้และความสามารถในการควบคุมตนเองของเยาวชน ซึ่งบทสรุปของบทความนี้จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางและรูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนต่อไป

**คำสำคัญ:** พฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ เยาวชน

# Promoting Sexual Abstinence Behavior among Youth

Benjamaporn Rungsang<sup>1</sup>, Paradee Saeneewong na Ayuthaya<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Faculty of Liberal Art, Mahidol University

E-mail: benjamaporn.run@mahidol.ac.th, kelly\_nun@windowlive.com

*Received: February 01, 2020*

*Revised: April 15, 2020*

*Accepted: April 22, 2020*

## Abstract

Youth sexual abstinence behavior is an appropriated sexual behavior to prevent teenage pregnancy and sexually transmitted disease. This paper proposes psycho-social perspectives on sexual abstinence behavior among adolescences which is included: Theory of Reasoned Action, Moral Development Theory, Theory of Planed Behavior and The Protection Motivation Theory. The result found individual factors and family, peers and social factors support individuals. More so, this could provide essential knowledge in the perception of sexual intercourse from the information of family and social. As a result, this could influence the aptitude of the individual. Moreover, youth would be able to control their behavior and the intention for protection; as well as have sexual abstinence behavior. These outcomes are useful to develop program to promote sexual abstinence behavior among youth in the future.

**Keywords:** Sexual abstinence behavior, youth

## บทนำ

เยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ กล่าวคือเป็นผู้ที่เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ ขณะนี้ประเทศไทยมีเยาวชนที่เป็นวัยรุ่น (อายุระหว่าง 15-24 ปี) ประมาณร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมด วัยรุ่นเป็นวัยของความสดใส ความอ่อนไหว วัยของการเปลี่ยนแปลง วัยของความอยากรู้ อยากรอง เป็นวัยที่เปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ที่เริ่มมีความคิดอ่านในเชิงเหตุผลมากขึ้น ระหว่างนั้น วัยรุ่นคือวัยที่อยู่ตรงกลางซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต วัยรุ่นต้องการความมีอิสระและความเป็นตัวของตัวเอง

จากปรากฏการณ์ทางสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากการสื่อสาร การพัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม มีการพัฒนาทั้งทางการศึกษา สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีต่างๆ มากมายที่เรียกว่า ยุคโลกาภิวัตน์ จึงส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะวัยรุ่นเผชิญกับการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัวตลอดเวลา จากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลทำให้วัยรุ่นสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ทั้งข้อมูลข่าวสารที่ดีและไม่ดี ประกอบกับปัจจุบันวัยรุ่นมีความเป็นอิสระมากขึ้น บิดามารดามีเวลาในการควบคุมดูแลน้อยลง เนื่องจากต้องประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวในยุคของการแข่งขันทางเศรษฐกิจ จึงมีเวลาให้กับครอบครัวน้อยลง วัยรุ่นจึงให้ความสำคัญกับการคบค้าสมาคมกับเพื่อนและทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนหรือกิจกรรมอื่นๆ ในชีวิตประจำวันมากขึ้น การตัดสินใจและการมีเสรีภาพในเรื่องพฤติกรรมต่างๆ จึงขึ้นอยู่กับตนเอง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากกว่าการตัดสินใจร่วมกับบิดามารดา มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมลอกเลียนแบบ การยอมตาม การปรับตัวของเยาวชนที่ขาดความระมัดระวัง ขาดความยับยั้งชั่งใจโดยเฉพาะเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของอภิญญา เปี่ยมวัฒนาทรัพย์ และคณะ (2552: 69) ที่พบว่าการที่วัยรุ่นชายและหญิงมีเพศสัมพันธ์เมื่ออายุน้อย อาจเนื่องมาจากพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และด้านความคิด อันเกิดจากอิทธิพลของฮอร์โมนเพศที่เกิดขึ้นในช่วงวัยนี้ ทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสนกับการเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ อีกทั้งยังขาดการดูแลเอาใจใส่จากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ที่จะให้คำแนะนำแก่วัยรุ่นในเรื่องเพศศึกษา และยังได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่มีการเลียนแบบการคบเพื่อนต่างเพศกันในกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่าการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อนในกลุ่มที่เคยมีเพศสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ประชิด สุขอนันต์ และคณะ, 2562: 143)

จากการทบทวนวรรณกรรมแสดงข้อมูลให้เห็นว่าค่านิยมและวัฒนธรรมอันดีงามที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางเพศให้เยาวชนอยู่ในบรรทัดฐานของสังคมได้ถูกทำลายหรือกำลังเลือนหายไปจากสังคม โดยเฉพาะการรักษาพลสวงในตัวในเยาวชนที่เป็นเพศหญิงและการให้เกียรติเพศหญิงของเยาวชนที่เป็นเพศชาย รวมทั้งการมีพฤติกรรมทางเพศอันเหมาะสมคือการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนหรือก่อนวัยอันควร

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมและพฤติกรรมการรักษาพลสวงตัวโดยการคิดเชิงระบบเสริมด้วยการกระจายค่านิยมและการสร้างพลังอำนาจแห่งตนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งชายและหญิงมากกว่าร้อยละ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มากกว่าร้อยละ 20 เคยมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว ผลที่ตามมาคือการตั้งครุฑและการคลอดในวัยเรียนมีความชุกและรุนแรงมากขึ้น (ประชิด สุขอนันต์ และคณะ, 2562: 137) การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นเกิดจากแรงขับทางเพศ เกิดจากความรัก ความพอใจเป็นความเต็มใจโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา และการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน ได้เรียนรู้และได้สัมผัสกับกลุ่มเพื่อนที่มีทัศนคติเช่นเดียวกันจึงเป็นการต่อยอดจากการขัดเกลา การถ่ายทอดความคิด ความเชื่อจากกลุ่มเพื่อนและสังคม รวมทั้งจากสื่อต่างๆ จึงทำให้เกิดความเชื่อและค่านิยมในหมู่วัยรุ่นซึ่งไม่ยึดถือกับความบริสุทธิ์ของฝ่ายหญิง อีกทั้งเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานของวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติของสังคมปัจจุบัน แต่สำหรับเยาวชนหญิงบางราย เมื่อมีเพศสัมพันธ์ไปแล้วและฝ่ายชายไม่รับผิดชอบก็จะปล่อยตัวปล่อยใจ เป็นเหตุทำให้มีพฤติกรรมเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์มากขึ้น และสิ่งที่น่าเป็นห่วงมากคือปัญหาการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์อย่างโรคเอดส์ของเยาวชนที่เพิ่มมากขึ้น เกิดการตั้งครุฑโดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งพบว่าการตั้งครุฑในเยาวชนส่งผลต่อสุขภาพกาย เช่น มารดาวัยรุ่นมีภาวะซีด หรือการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย ทำให้ตกเลือด ติดเชื้อ และเสียชีวิตในที่สุด

ผลกระทบทางด้านจิตสังคม คือ เยาวชนหญิงที่ตั้งครุฑอาจต้องหยุดเรียนกลางคัน ทำให้ด้อยโอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพ เกิดภาวะซึมเศร้าและรู้สึกไม่มีคุณค่าได้ (เบ็ญจมาศ โอฟารัตน์มณี, 2561: 69) จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการทำความเข้าใจพฤติกรรมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างหลายด้าน ต้องอาศัยการมองแบบองค์รวม (Holistic Approach) ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม เพื่อจะให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมในการวิเคราะห์พฤติกรรมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ที่จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางหรือรูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันปัญหาอันเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ดังนั้น บทความวิชาการนี้มุ่งอธิบายแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ดังนี้

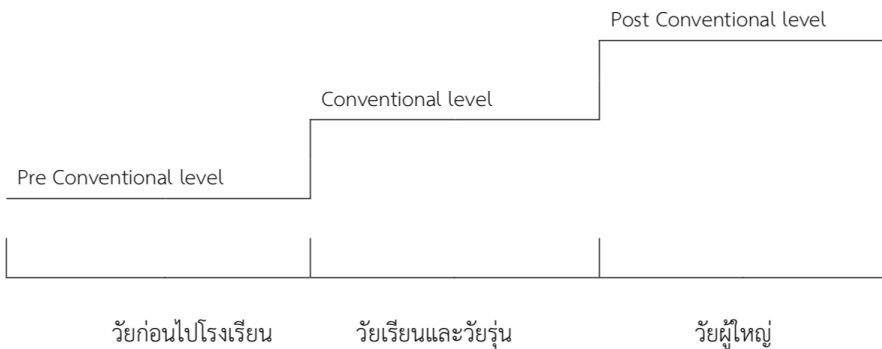
1) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) พัฒนาโดย Ajzen & Fishbein (1980) มีสมมติฐานว่า พฤติกรรมของบุคคลล้วนกระทำไปอย่างมีเหตุผล (reasonable) และพฤติกรรมอันสมัครใจนี้กระทำขึ้นโดยพิจารณาข้อมูลที่มีอยู่ประกอบด้วย อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีนี้มุ่งที่จะอธิบายและทำนายพฤติกรรมของมนุษย์โดยอาศัยตัวแปรที่ค่อนข้างน้อย (Parsimonious) และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนั้น จากทฤษฎีนี้ได้มุ่งที่จะอธิบายพฤติกรรมที่เป็นไปโดยมีการพิจารณาเลือกตัดสินใจจากความตั้งใจ (intention) ของบุคคลว่าจะแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง รวมทั้งพฤติกรรมสุขภาพต่างๆ น่าจะเป็นตัวกำหนดที่เกิดขึ้นก่อนการกระทำ (action) กล่าวคือ บุคคลจะถูกคาดหวังว่า เขาจะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สอดคล้องกับความตั้งใจเดิมที่มีอยู่ กระนั้นก็ตาม ยังตระหนักว่า “ความตั้งใจ” ของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาเปลี่ยนไป และหากช่วงเวลาระหว่างความตั้งใจและการกระทำยิ่งห่างกันมาก โอกาสที่จะมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดไว้ก่อน แต่ส่งผลถึงการเปลี่ยนใจที่เกิดขึ้นมาก ดังนั้นความตั้งใจเป็นองค์ประกอบที่ผูกพันกับช่วงเวลาห่างระหว่างความตั้งใจและการวัดพฤติกรรมที่เป็นการกระทำอันสังเกตได้ โดยเหตุนี้ทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลจึงมีจุดเน้นอีกจุดหนึ่งว่าต้องมีการสอดคล้องกันทั้งในการกำหนดความหมายและการสร้างมาตรวัดของความตั้งใจ (Intention: I) และพฤติกรรม (Behavior: B) กล่าวคือ ต้องมีความสอดคล้องกันทั้งในแง่การจัดการกระทำและการวัด

เนื่องด้วยทฤษฎีนี้ได้ถูกนำเสนอขึ้นเพียงเพื่อช่วยทำนายพฤติกรรมภายนอก แต่ทฤษฎีนี้ยังพยายามจะอธิบายให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลจึงเสนอต่อว่า ความตั้งใจ (Intention: I) เป็นผลขององค์ประกอบ (Function) พื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) คุณสมบัตินี้ของบุคคลที่แสดงพฤติกรรม และ 2) อิทธิพลทางสังคม องค์ประกอบที่เป็นคุณสมบัตินี้ของบุคคล คือการที่บุคคลประเมินการแสดงพฤติกรรมนั้นว่าเป็นไปในทิศทางบวกหรือทางลบ และได้ให้ชื่อแก่องค์ประกอบนี้ว่า ทิศนคติต่อการแสดงพฤติกรรม (Attitude toward the behavior: AB) จุดนี้เป็นอีกจุดหนึ่งที่ถูกสร้างทฤษฎีไว้ว่าเป็นการแสดงพฤติกรรม ส่วนองค์ประกอบที่สองที่มีส่วนกำหนดความตั้งใจ คือการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความกดดันหรืออิทธิพลเชิงสังคมที่มีต่อบุคคลในการแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้น องค์ประกอบนี้ได้ถูกใช้ชื่อบรรทัดฐานส่วนบุคคล (subjective norm: SN) เพราะเป็นการรับรู้ว่าคุณค่าส่วนใหญ่เห็นว่าเขาควรหรือไม่ควรแสดงพฤติกรรมนั้นๆ เพียงใด

## แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

จากหลักทฤษฎีข้างต้นสามารถเชื่อมโยงกับการไม่มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของเยาวชนได้ว่า การที่เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อการรักษาวลสงวนตัวและรับรู้ว่าจะสังคมไทยไม่ยอมรับให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร โดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนนั้น จะส่งผลให้เยาวชนมีความตั้งใจในการรักษาวลสงวนตัวและตั้งใจที่จะละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ก็จะทำให้เยาวชนไม่มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ดังนั้น ผู้ปกครอง ครู ครอบครั้ว และสถาบันการศึกษาต้องช่วยกันถ่ายทอดค่านิยมการรักษาวลสงวนตัว กิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครั้ว หรือกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร อีกทั้งสอดแทรกทักษะทางสังคมที่เหมาะสมและสังคมยอมรับระหว่างเพื่อนต่างเพศ

2) ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ (Moral Development Theory) ของลอเรนส์ โคลเบิร์ก (Kohlberg: 1969 quoted in Cown & Roop, 1992: 99-101) เป็นผู้สนใจความประพฤติถูก-ผิด-ดี-ชั่ว ของมนุษย์ ได้ศึกษาค้นคว้าค่านิยมความดีความชั่วของมนุษย์ โดยเสนอขั้นพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 1 แสดงขั้นพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ตามทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ของโคลเบิร์ก (Kohlberg, 1969)

ขั้นที่ 1 คือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre Conventional level) อยู่ในช่วงวัยเด็กตอนต้นก่อนเข้าเรียน ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กมองโลกแบบชีวิตต้องสู้ ในช่วงวัยนี้ความถูกผิดขึ้นอยู่กับสิ่งที่ปรากฏชัดเจนไม่เกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำที่อาจจะมีความรุนแรงใจอื่น ๆ อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้นๆ

ขั้นที่ 2 คือระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ของสังคม (Conventional level) อยู่ในวัยเรียนถึงวัยรุ่น ช่วงนี้เด็กจะยึดกฎระเบียบต่างๆ ตามที่ได้รับการสั่งสอนอบรมมากกว่าที่จะคิดเองทำเอง โดยเฉพาะคำสั่งของบุคคลที่เป็นหัวหน้าหรือผู้มีอำนาจ เช่น ผู้ปกครองซึ่งจะบดบังความสามารถของตนเองในการคิดที่จะทำสิ่งที่ถูกที่ควรต่างๆ

ขั้นที่ 3 คือระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ของสังคม (Post Conventional level) อยู่ในวัยผู้ใหญ่ซึ่งสามารถสร้างคุณธรรมประจำตนเองได้อย่างกว้างขวางและยังเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติด้วย ในการบรรลุถึงขั้นนี้มีใช้ไม่ได้กับทุกๆ คน และคนส่วนใหญ่มักจะอยู่ในระดับ Conventional level หรือไม่กี่ขั้น Pre Conventional level เท่านั้น

### แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนตามทฤษฎีพัฒนาจริยธรรม

จากทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าพัฒนาการชีวิตในวัยเรียนและวัยรุ่น การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและโรงเรียนจะมีความสำคัญในการกำหนดกฎระเบียบต่างๆ และถ่ายทอดค่านิยมที่ดีของสังคมเพื่อให้วัยรุ่นเหล่านั้นดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ผู้ปกครองและสังคมประสงค์จะให้ เป็น ซึ่งถ้าผู้ปกครองมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูและถ่ายทอดค่านิยมที่ดีในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมก็จะทำให้วัยรุ่นปฏิบัติตนในทางที่ถูก ในทางกลับกันถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูไม่ดีหรือขาดการอบรมก็จะทำให้การพัฒนาทางด้านคุณธรรมถูกบดบังและประพฤติตนไปในทางที่เสียหายและต่อต้านสังคมโดยทำในสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ เช่น การเล่นเกมพนัน การใช้ยาเสพติด หรือการปรับตัวของวัยรุ่นที่ขาดความระมัดระวัง ขาดการยับยั้งชั่งใจโดยเฉพาะในเรื่องของเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น

3) ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) พัฒนาโดย Ajzen (1991) ซึ่งอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจ (intention) และการแสดงพฤติกรรมของบุคคล (behavior) โดยมีแนวคิดว่าคุณคนจะแสดงพฤติกรรมเมื่อบุคคลนั้นมีความตั้งใจที่จะแสดงหรือปฏิบัติ และมีการรับรู้ว่าคุณคนสามารถควบคุมพฤติกรรม (perceived behavior control) ดังกล่าวได้ ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมมี 3 ปัจจัย

หลัก คือ ก) ความเชื่อในพฤติกรรม (behavior beliefs) ที่ส่งผลถึงทัศนคติของบุคคลต่อพฤติกรรม อธิบายได้ว่าถ้าบุคคลเชื่อว่าการแสดงพฤติกรรมนั้นจะเกิดผลดีก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ข) ความเชื่อในบรรทัดฐานของบุคคลอื่นหรือสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น (normative beliefs) ซึ่งส่งผลถึงการรับรู้บรรทัดฐานของบุคคลอื่นหรือสังคม อธิบายได้ว่า ถ้าบุคคลเชื่อว่าสังคมคิดว่าควรแสดงพฤติกรรม ก็จะได้รับรู้ถึงบรรทัดฐานของสังคมด้านบวก ในทางตรงข้ามถ้าบุคคลเชื่อว่าสังคมคิดว่าตนไม่ควรแสดงพฤติกรรม ก็จะได้รับรู้ว่าสังคมมีบรรทัดฐานด้านลบ และ ค) ความเชื่อในการควบคุมตนเอง (control beliefs) ซึ่งส่งผลถึงการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเหล่านั้น นั่นคือถ้าบุคคลมีความเชื่อหรือทัศนคติที่ดีจะรับรู้การควบคุมพฤติกรรมนั้นสูง แต่หากบุคคลเชื่อว่าปัจจัยนั้นเป็นอุปสรรคต่อการแสดงพฤติกรรมจะรับรู้การควบคุมต่ำ กล่าวโดยรวมคือบุคคลที่มีความเชื่อและทัศนคติต่อพฤติกรรมในด้านบวก ส่งผลต่อการรับรู้ว่าเป็นที่ยอมรับของสังคมและบุคคลแวดล้อม และรับรู้ว่าจะสามารถควบคุมตนเองให้ทำพฤติกรรมได้สำเร็จ เขาจะตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นๆ

### แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

จากหลักทฤษฎีนี้สามารถเชื่อมโยงกับพฤติกรรมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ในเยาวชนได้ว่า หากเยาวชนมีปิตามารดาเป็นบุคคลสำคัญ และเป็นบรรทัดฐานอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ และเป็นบุคคลที่มีบทบาทแรกในการดูแลสุขภาพทางเพศและ ให้การสอนเพศศึกษาและบ่มเพาะพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม เช่น การรักษาวลสงวนตัว พฤติกรรมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ไม่พึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรให้กับบุตร รวมทั้งยังมีอิทธิพลต่อทัศนคติ บรรทัดฐานทางสังคม และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม สอดคล้องกับทฤษฎีการวางแผนพฤติกรรม (Theory of Planned Behavior) ของ Ajzen (1991) ทำให้เยาวชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการรักษาวลสงวนตัว และเกิดการรับรู้ว่าครู สถาบันการศึกษา หรือสถาบันทางสังคมไม่ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนในการทำพฤติกรรมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนที่เพิ่มขึ้น ทำให้เพิ่มความตั้งใจและมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมที่ต้องการ การที่บิดา มารดา ครู สถาบันการศึกษา หรือสถาบันทางสังคมแสดงการยอมรับ นั่นคือพฤติกรรมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของเยาวชน



4) ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกัน (The Protection Motivation Theory) ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันถูกพัฒนาโดย Ronald W. Rogers (Mackay and Bruce, 1992) โดยเน้นความสำคัญร่วมกันระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและทฤษฎีคาดหวังในความสามารถของตนเอง นั่นคือ การรวมเอาปัจจัยที่ทำให้เกิดการรับรู้ในภาพรวมของบุคคล ซึ่งการรับรู้นี้จะเป็นตัวเชื่อมโยงที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันนี้เน้นเกี่ยวกับการประเมินการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสาร การเผยแพร่สื่อสาร การประเมินการรับรู้มาจากสื่อกลางที่ทำให้เกิดความกลัว ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนของสื่อที่มากระตุ้น ในการประเมินการตรวจสอบการรับรู้ Rogers ได้กำหนดตัวแปรที่ทำให้เกิดความกลัว 3 ตัว ได้แก่ ความรุนแรงของโรค การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเป็นโรค และความคาดหวังในประสิทธิภาพการตอบสนองของสื่อ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับการรับรู้ความเสี่ยงต่อการเป็นโรค ซึ่งการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค (Perceived Probability-Susceptibility) เป็นการใช้อุปกรณ์ที่ทำให้บุคคลเชื่อว่าตนเองกำลังอยู่ในภาวะเสี่ยง อย่างไรก็ตาม วิธีนี้ยังไม่ใช่แนวทางที่จะทำให้บุคคลรับรู้ต่อโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค แต่การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคจะขึ้นอยู่กับทัศนคติของแต่ละบุคคลว่า ถ้าไม่ปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดขึ้นจะทำให้ตนมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคได้ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคสูงจะมีผลต่อความตั้งใจของบุคคลในการปฏิบัติตนเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงนั้นๆ

#### แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนตามทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกัน

จากหลักของทฤษฎีสามารถเชื่อมโยงกับการไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของเยาวชนได้ว่า การที่เยาวชนได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยงของการเป็นโรคอันเนื่องมาจากการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ กามโรค โรคเอดส์ ผลกระทบของการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และอันตรายอันเนื่องมาจากการทำแท้งของวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร จะส่งผลต่อความตั้งใจของเยาวชนในการปฏิบัติตนเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงของการเป็นโรคและป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์ ก็จะทำให้เยาวชนละเว้นเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนได้

#### บทสรุป

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ทำให้ทราบปัจจัยที่เป็นเหตุชักนำให้เยาวชนตั้งใจที่จะละเว้นพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์อันจะเป็นการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การเป็น

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว การให้ความรู้และการกำกับควบคุมของบิดามารดา ปัจจัยจากเพื่อน อิทธิพลจากสังคมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง ความตั้งใจที่จะละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ และทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อันเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ ในวัยเยาวชนต่อไป

### เอกสารอ้างอิง

- เบ็ญจมาศ โอพารัตน์มณี. (2561). เพศวิถีศึกษาสำหรับวัยรุ่นตอนต้น: การทบทวนวรรณกรรม. วารสารสภาการพยาบาล, 33 (3), 67-79.
- ประชิต สุขอนันต์, เฉลียว บุรีภักดี, และสุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์. (2562). การพัฒนาค่านิยมและพฤติกรรมรักษานวลสงวนตัว โดยการคิดเชิงระบบ เสริมด้วยการกระจ่ายค่านิยมและการสร้างพลังอำนาจแห่งตนของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเพชรบุรี. วารสารสมาคมนักวิจัย, 24 (1), 136-150
- อภิญา เปี่ยมวัฒนาทรัพย์ และนิศาชล ชมภูพล. (2552). พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีของนักเรียนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และอาชีวศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ประเทศไทย พ.ศ. 2548-2550. วารสารกรมการแพทย์, 34(3), 199-206.
- Ajzen I. (1991). **The Theory of Planned Behavior**. Organizational Behavior and Human Decision Processes. 1991, 50, 179-211.
- Ajzen I, Fishbein M. (1980). **Understanding attitudes and predicting social behavior**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall; 1980.
- Mackay & Bruce, C. (1992). **AIDS and Protection Motivation Theory (PMT): Effect of imagined scenario and intend to use condom**. Michigan: A Bell and Horell Information Company.
- Mc Cown, R.R., & Peter Roop. (1992). **Educational Psychology and Classroom Practice**. Massachusetts: Allyn and Bacon Company, Inc.